

1. Má šachová kariéra

I. Raná léta

Už jako dítě jsem měl neobvyklé nadání pro šachy. Cítil jsem se v nich zcela přirozeně, doslova jako ryba ve vodě. I když jsem se naučil hrát, když jsem byl ještě velmi mladý, odvážím si dodat, že jsem byl zcela normální, zdravý a aktivní chlapec. V představách většiny lidí je šachové „záračné dítě“ něco jako malé nepřijemné dítě s vypouklým čelem, které tráví všechny své dny za šachovnicí.

Ničím jsem takové dítě nepřipomínal. Jako jiní chlapi jsem chodil do veřejné školy, hrál jsem se svými kamarády obvyklé hry a s ostatními dětmi také baseball, lakros a hokej. Šachy byla jen jedna z mých aktivit, ale od samého začátku mne zvláštním způsobem fascinovaly.

To, že jsem měl cit pro šachy, není nic nenormálního ani nezvyklého. Je to něco podobného jako „cit pro karty“ nebo hudební sluch. Někteří lidé nemohou nikdy hrát šachy dobře stejně tak, jako jiní nikdy nevystihnou správný tón, ale většina z nás má dostatečné schopnosti vizualizace, logiky a analýzy, aby mohli šachy hrát a užívat si je. Ale jen málo z lidí má skutečného génia pro hru nebo je schopna věnovat dostatek času studiu, jehož cílem je rozvíjet potřebné znalosti a zkušenosti, které jim umožní, aby se stali opravdovými šachovými mistry. Ale to není důležité. Většina lidí má šachy jako koníčka a hrá je pro zábavu. „Kavárenští“ hráči mají ze šachu pravděpodobně více zábavy než většina profesionálů.

Osobně nelituji, že jsem si zvolil šachy jako profesi. Baví mě hrát v klubu jen tak pro zábavu se starým kamarádem stejně jako měřit svůj důvtip s předními světovými mistry v mezinárodním turnaji. Největší radost v životě jsem zakusil, když jsem prošel bez porážky turnajem v Cambridge Springs, ale mám radost i z kombinace, kterou jsem zahrál v přátelské partii.

Šachy mne naučil můj otec. Byl původem Angličan a má matka měla iroskotské kořeny. Narodil jsem se 10. srpna 1877 v New Yorku. Když mi bylo osm, naše rodina se přestěhovala do Montrealu, kde jsme žili jedenáct let.

U nás doma v Montrealu hrál můj otec po večerech se svými přáteli šachy. Jednou večer se mě zeptal, jestli si s ním nechci zahrát. Myslím, že si všiml, že ho při hře sleduji, a rozhodl se mě vyzkoušet.

Jistě by bylo romantické říci, že jsem svou první šachovou partii vyhrál, ale to prostě nemůže být pravda. Můj otec byl docela dobrý hráč a trvalo poměrně dlouho, než jsem byl schopen ho porazit. Mé první partie byly stejně jako všechny ostatní partie mezi začátečníky a zkušenými hráči. „Šachový cit“ nebyl sám o sobě ve srovnání se zkušenostmi dostatečný. A až doposud se musím o taktice hry velmi mnoho učit.

V prvních partiích, které jsem hrál se svým otcem, jsem byl bit jako žito, ale to mě neodradilo. Otec mi ukázal mé chyby a pomohl mi je překonat. Hráli jsme

spolu dvakrát nebo třikrát týdně a má hra se postupně zlepšovala. Za šest měsíců jsme byli asi na stejné úrovni. A za rok jsem byl schopen dát svému otci předem věž a porazit ho.

Když se nyní dívám zpět na tyto první dny, uvědomuji si, že hodiny strávené o samotě s mým otcem za šachovnicí nás spojily silnými vazbami přátelství a náklonnosti, které nás spojovaly až do dne jeho smrti. Jsem si jistý, že ho ani nenapadlo, že se šachy stanou mou profesí, ale jsem rád, že se dočkal dne, kdy se jeho syn, který s ním hrál šachy v Montrealu, stal uznávaným mistrem mezinárodní úrovně.

Od samého začátku jsem byl útočný hráč, který je vždy ochoten projevit svou agresivitu. To mě často dostalo do potíží. Nicméně jsem rád, že mne můj otec příliš neomezoval. Myslím si, že jako šachista jsem něco jako Jack Dempsey v boxu. Jakmile se rozezvučí gong, Dempsey vyráží do útoku a nikdy nedá svému soupeři šanci začít. Protože je dobrý zápasník, vyhrál tak spoustu soubojů. Někdy se setkal se soupeřem, který byl dobrý boxer a který přešel do obrany. Nemohl tak Jackovi příliš ublížit, ale poněkud ho znemožnil.

Já jsem stejným způsobem přistupoval k šachu. Vždy se mi líbily divoké otevřené hry a snažil jsem se dát svému soupeři co nejrychleji mat. Držím se staré domněnky, že nejlepší obranou je útok. Nicméně vždy jsem měl velké potíže s defenzivními hráči. Někdy mě také „znemožnili“, ale stále dávám přednost svému vlastnímu stylu šachu.

Když mi bylo asi 11 let, můj otec se rozhodl, že musím mít silnější protivníky než je sám a přivedl mě do šachové kavárny v Montrealu. Silnější protivníci přispěli k dalšímu rozvoji mé hry a zanedlouho jsem byl schopen hráče této šachové kavárny lehce porážet.

Pak jsem vstoupil do Montrealského šachového klubu a stal se ze mne silný klubový hráč. Mimochodem není žádný rychlejší způsob jak zlepšit svou šachovou hru, než vstoupit do šachového klubu. To vám dává možnost hrát se členy, kteří jsou silnější než vy. Můžete se rychle naučit různé styly hry, rozličná zahájení, léčky atd. Když padnete do léčky silnému hráči nebo uděláte hrubou chybu v zahájení, můžete se podívat do svých knih nebo knih v knihovně klubu a zjistit, kde se stala chyba. A už na to nikdy nezapomenete.

Většinu volného času jsem strávil v Montrealském šachovém klubu. Pokud jsem nehrál s nějakým dalším členem, přehrával jsem si partie mistrů. Mým oblíbeným „autorem“ byl Paul Morphy, jehož překrásné partie mě inspirovaly. Přehrával jsem je stále znovu a znovu.

Tím neúchvatnějším pro mne bylo hrát proti světoznámým šachovým mistrům, kteří čas od času navštívili klub a uspořádali zde simultánku. Zejména si vzpomínám na to, když klub navštívil Wilhelm Steinitz, tehdejší mistr světa. Bylo to v roce 1893 a bylo mi šestnáct let.

I nyní Steinitze vidím, jako by stál přede mnou. Byl to takový malý podsaditý vousatý muž s velkou hlavou. Všiml jsem si, že když procházel kolem stolů, kulhal. Protože byl krátkozraký, skláněl se ke každé šachovnici a zblízka se díval na figury. Pokaždé, když přišel k mé šachovnici, povzbudivě se na mě pousmál.

2. Mé nejlepší partie

I. Raná léta

1. W. Steinitz – F. J. Marshall, Montreal, Quebec, 1893

Francouzská obrana

Toto je má první zaznamenaná partie. Hrál ji se mnou mistr světa Steinitz při simultánci. V té době mi bylo 16.

1. e4 e6 2. d4 d5

Standardní zahajovací tahy francouzské obrany. Obvykle jsem byl agresivnější, než v tomto případě, ale jak sami uvidíte, to se projevilo později.

3. Jd2 Je7

Steinitz častěji hrával 3. e5 a dnes je zde nejpobulárnější 3. Jc3. Má odpověď není správná a měl jsem hrát 3... c5

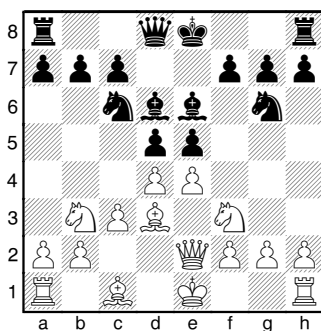
4. Sd3 Jbc6

Další slabý tah. I zde bylo lepší 4... c5. Tah, který jsem hrál, blokuje pěšce „c“ a omezuje sféru působení dámy. Takové tahy vedou k prohře.

5. c3 Jg6

Zdaleka ne nejlepší. Správné bylo 5... e5. Pak na 6. dxe5 následuje 6... Jxe5 s útokem na střelce a na 6. exd5 přijde 6... Jxd5 se velkým prostorem pro manévry. Pokud bude bílý hrát 6. Jgf3, následuje 6... exd4 7. cxd4 (7. exd5 Jxd5) 7... dxe4 a černý v žádném případě neztratí pěšce.

6. Jb3 e5 7. De2 Se6 8. Jf3 Sd6?

Tímto tahem kladu Steinitzovi léčku a připravuji nekorektní kombinaci. Lepší bylo 8... Se7, ale já jsem věřil v oprávněnost útoku a tah jsem učinil s pevným rozhodnutím obětovat figuru.

9. exd5 Sxd5 10. dxe5 0-0??

Rošáda vede ke ztrátě figury. Pokud bych hrál 10... Sxf3 a na 11. gxf3 pokračoval 11... Se7, mohl jsem se tomu vyhnout. Ale to neodpovídalo mým plánům. Předpokládal jsem, že Steinitz bude hrát 11. exd6, na což přeju do útoku pomocí 11... Ve8 12. Se3 Jf4. A tento útok mohl ospravedlnit obět figury.

11. Sxg6!

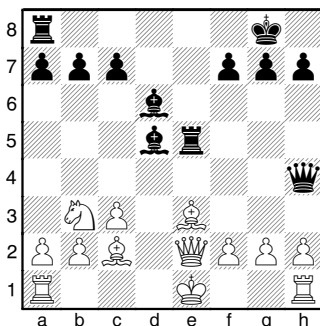
Když Steinitz hrál tento tah, který maří všechny mé plány, lehce se usmál – vyhrál figuru a současně se umně vyhnul mému útoku.

11... Ve8

A já jsem pokračoval s nadějí ve svůj útok, který zcela zvrátil 11. tah bílého.

12. Sc2 Jxe5 13. Jxe5 Vxe5 14. Se3 Dh4!

Hráno s nadějí na jeden z těch „podvodů“, které mne později proslavily. Pokud se bílý přehlédne a udělá rošádu na královské křídlo, pak jeho král dostane mat: 15. 0-0 Vxe3 16. fxe3 Dxx2+ 17. Kf2 Sg3#

15. 0-0-0

Obávám se, že to Steinitz odhalil – rošoval na dámské křídlo a léce se vyhnul.

15... Da4

Nezlomený přenáším útok na dámské křídlo.

16. Kb1 Vd8 17. f4

Tento jednoduchý ale současně silný tah mne nutí předčasně odhalit mé záměry.

17... Sc4 18. Df3 Va5

Když jsem nabízel kvalitu, nedomníval jsem se, že soupeř mou věž vezme, ale on ji vzal.

19. Jxa5 Dxa2+ 20. Kc1 Da1+ 21. Sb1 Dxa5

Černý nemá nic lepšího. Jeho různé útoky byly dovedně odrazeny a selhal i jeho poslední pokus, po němž má o věž méně. Zbytek je již jen otázka času. Ještě pár tahů a bílý musí vyhrát.

22. De4 Sa2 23. Dxb7+ Kf8 24. Vd4 c6 25. Vhd1 Dc7 26. Dh8+

Černý se vzdal.

Nedostatek zkušenosti mě v této partii vedl k přílišné impulzivitě. Obávám se, že jsem „nedocenil svého soupeře“!

2. H. N. Pillsbury – F. J. Marshall, Montreal, Quebec, 1893

Odmítnutý dámský gambit

Ještě jedna z mých raných partií, kterou jsem vyhrál s mistrem Ameriky H. N. Pillsburym. Nicméně je třeba poznamenat, že Pillsbury hrál simultánku naslepo. A takovouto hru je nesmírně obtížné hrát.

1. d4 d5 2. c4 Jf6

Pochybný tah, který bílému umožňuje získat kontrolu nad středem. Tahy 2... e6 nebo 2... c6 jsou lepší.

3. cxd5 Dxd5 4. Jc3 Dd8

Díky druhému tahu v partii ztratil černý tempo.

5. e4

Lepší bylo 5. Jf3, což by zabránilo černému v následujícím protiútku.

5... e5

Oběť pěšce, kterého ovšem nebude možné udržet.

6. d5

Není nic lepšího. Po 6. dxe5 následuje 6... Dxd1+ 7. Kxd1 Jg4 a černý získává pěšce zpět. Nicméně po tahu v textu se černý střelec pohodlně zapojí do hry.

6... Sd6 7. f4 exf4

Bílý obětuje pěšce, aniž by za něj získal jakoukoliv kompenzaci. Pillsbury buď spoléhal na mou nezkušenost, nebo mi dával šanci. To mistři občas při simultánskách dělají.

8. Jf3 Sg4

Vazba jezdce brání bílému v postupu pěšce na e5.

9. Sd3 Jh5

Černý přechází do útoku. Svým posledním tahem otevírá cestu dámě, převádí jezdce na silnou pozici a brání podruhé pěšce.

10. 0–0 Sc5+

Obsah

Úvodem.....	3
Předmluva	5
1. Má šachová kariéra	7
I. Raná léta	7
II. Cesta za uznáním (1899–1903)	10
III. Nezapomenutelný rok (1904–1905)	13
IV. Cesty do Evropy (1906–1909)	16
V. Mistrovská léta (1910–1914).....	18
VI. Mistrovská léta (1915–1936)	21
VII. Léta odpočinku (1937–1942).....	22
2. Mé nejlepší partie.....	25
I. Raná léta	25
II. Cesta za uznáním (1899–1903)	32
III. Nezapomenutelný rok (1904–1905)	60
IV. Cesty do Evropy (1906–1909)	83
V. Mistrovská léta (1910–1914).....	130
VI. Mistrovská léta (1915–1936)	174
VII. Léta odpočinku (1937–1942).....	255
3. Analýzy zahájení.....	270
Přehled Marshallových výsledků.....	280
F. J. Marshall	283
Index partií	285
Obsah	287